

voluntarie purgationis observantiam adimplevit, ut dictum est¹.

Ad tertium dicendum, quod legalia sacramenta non purgabant ab immunditia culpæ, quod fit per gratiam, sed hanc purgationem præfigurabant. Purgabant autem purgatione quadam carnali ab immunditia irregularitatis cuiusdam; sicut in secunda parte dictum est². Neutram tamen immunditiam B. Virgo contraxerat, et ideo non indigebat purgari.

COMMENTARIUS.

1. Affirmat D. Thom. convenientissime id fecisse B. Virginem, non quod lege teneretur, sed ut filio in humilitate conformaretur. Ubi duo breviter observanda sunt: primo, cum D. Thomas dicit B. Virginem non fuisse obnoxiam legis observantiis, non esse intelligendum absolute et in universum; nulla est enim ratio ob quam dicamus B. Virginem omnino fuisse liberam, et exemptam ab omni legis obligatione, etiam post filii conceptionem et partum, quia nec ex dignitate matris Dei hoc necessario sequebatur, nec ad dignitatem Virginis pertinebat, nec specialem aliquam decentiam vel convenientiam habebat, præsertim cum lex illa esset divina, et omnibus generaliter esset proposita. Sensus ergo D. Thomæ est, decuisse B. Virginem implere legis observantias, etiam illas quibus revera non erat obnoxia, ut in hac cæremonia specialiter accidit, propter singularem rationem quam in solutione ad secundum explicat, scilicet, quia in ipsis verbis legis B. Virgo fuerat exempta; quam rationem statim fusius explicaturi sumus.

2. Secundo, observandum est, quamvis D. Thomas prius solum dixerit, propter humilitatem debuisset Virginem legem purificationis servare, postea vero tacite tres alias causas insinuare, scilicet, ut obedientiæ exemplum præberet, ut approbaret legem, et ut calumniæ occasionem tolleret; quæ omnes facile possunt ad unam humilitatem revocari; nam qui vere est humilis, et perfecte obedit legi, et optime de illa sentit, ac sentire se ostendit, et potius vult existimari abjectus et impurus, quam scandalum fratribus, aut offensionis occasionem tribuere.

¹ In corp. art.

² 1. 2, q. 101, a. 5, ad 5, 6, 7.

DISPUTATIO XVI,

In duas sectiones distributa.

DE CHRISTI PRÆSENTATIONE, ET VIRGINIS PURIFICATIONE.

Supponenda imprimis est fides historiæ, ex Luc. 2 cap. ubi sic habetur: *Et postquam impleti sunt dies purgationis ejus secundum legem Moysi, tulerunt illum in Jerusalem, ut sisterent eum Domino, etc.* Ex quibus verbis, adjunctis legibus Exod. 13, et Levit. 12, constat hoc factum esse quadragesimo die a nativitate Domini, ut ecclesiastica etiam traditio habet. Usque ad illum ergo diem permansit B. Virgo in Bethlehem; quid autem eo tempore, præsertim post adventum Magorum, factum fuerit, scriptum non est; sed uniuscujusque considerationi contemplationique relinquitur. Igitur, prætermissis illo tempore, ad declarandum mysterium præsentationis et purificationis accedimus.

SECTIO I.

Utrum debuerit B. Virgo Christum in templo præsentare ac redimere, et pro eo sacrificium offerre.

1. Principio præ oculis habenda sunt verba duarum legum, quæ ad mysterium præsens spectant. Prior est de primogenitis, Exod. 13: *Sacrifica mihi omne primogenitum, quod aperit vulvam in filiis Israel; et infra: Cumque introduxerit te Dominus in terram Chanaanæ, sicut juravit tibi, et patribus tuis, et dederit tibi eam, separabis omne quod aperit vulvam Domino; et infra: Omne primogenitum hominis de filiis tuis pretio redimes.* Illud autem pretium quantum futurum esset explicatur Num. 18, illis verbis: *Redemptio erit post unum mensem siclis argenti quinque pondere sanctuarii.* Posterior, quæ ad omnes filios pertinebat, Lev. 12: *Mulier, si suscepto semine peperit masculum, immunda erit septem diebus, juxta dies separationis menstruæ, et die octavo circumcidetur infantulus; ipsa vero triginta tribus diebus manebit in sanguine purificationis suæ; et infra: Cumque expleti fuerint dies purificationis suæ pro filio, sive pro filia, deferet agnum anniculum in holocaustum, et pullum columbæ, sive turturem pro peccato; et infra: Quod si non invenerit manus ejus, nec potuerit offerre agnum, sumet duos turtures, vel duos pullos columbarum, unum in holocaustum,*

tum, et alterum pro peccato, orabitque pro ea sacerdos, et sic mundabitur.

2. Circa has igitur leges, primo omnium observandum est, in prima earum designari quidem locum, scilicet templum, quod solum erat oblationi sacræ accommodatum, non vero præfigi certum diem quo illa oblatio primogeniti facienda erat. Verisimile tamen est solitam fuisse fieri eam oblationem eodem die quo mater purificanda templum adibat, quia neque ante illum poterat commode filius offerri, cum mater non posset templum adire, nec erat ulla ratio cur amplius differretur, cum opportune posset utraque lex eadem opera impleri. E contrario vero in altera lege definitur tempus ac dies quo illud sacrificium offerendum erat; non tamen in ea præscribitur ut filius in templum et ad locum sacrificii adduceretur, vel Deo et sacerdoti præsentaretur. Unde, quando filius non erat primogenitus, non erat necessarium ex vi alicujus legis, ut in templo præsentaretur; cum vero erat primogenitus, quia ratione prioris legis offerendus erat in templo, simul et præsentabatur, et sacrificium offerebatur. Quapropter, cum Lucas dicit: *Postquam impleti sunt dies purgationis ejus secundum legem Moysi, tulerunt illum in Jerusalem, ut sisterent eum Domino, sicut scriptum est in lege Domini,* in priori parte facit mentionem secundæ legis, in posteriori vero primæ, et postea ad secundam legem regreditur, cum inquit: *Et ut darent hostiam, secundum quod dictum est in lege Domini.* Itaque ex concursu (ut ita dicam) seu conjunctione legum evenit ut hæc omnia eodem loco et tempore peragerentur.

3. *Christum in templo præsentari et offerri convenientissimum.* — Secundo observandum est, certum esse priorem legem latam esse ratione filii, non vero ratione matris. Nam, licet non obligaret filium, sed parentes ad filium ipsum offerendum, tamen per se præcipiebatur oblatio et sanctificatio filii non propter sanctificationem seu purificationem matris, sed per se in memoriam accepti beneficii, quando Deus primogenitos Ægypti interfecit, ut in manu forti populum suum ex Ægypto educret. Dicebatur autem tunc sanctificari primogenitus, non quia ab aliqua immunditia etiam legali purificaretur, sed quia speciali ritu Deo consecratur, et a rebus profanis separatur. Ex qua explicatione satis perspicuum est, nulla ratione fuisse indecens aut incongruum, Christum in templo præsentari et

offerri, et multis titulis ac rationibus fuisse convenientissimum. Primo enim hic applicari possunt rationes omnes quæ supra de circumcissione factæ sunt, quæ in præsentati mysterio quodammodo magis urgent, quia in eo nulla est umbra vel significatio peccati; sed potius ex illo intelligitur Christum esse verum hominem ex muliere procreatum ac vere sanctum, quia statim ab initio Domino fuit consecratus et oblatum, quod in hoc mysterio specialiter significatum esse inquit Ambrosius, in Luc., in hunc modum: *Verbis legis promittebatur Virginis partus, et vere sanctus, quia immaculatus.* Quæ verba, et alia quæ ibi subjicit, tractavi supra, disputatione de Virginitate. Deinde fuit hoc specialiter expediens, tum ut Christus omnibus modis sese pro nobis in sacrificium offerret; tum etiam ut non solum nos redimeret, sed etiam pro nobis redimeretur; primogenitus enim in templo oblatum non ibi manebat, sed pretio redimebatur, ut eodem c. 13 dicitur; illud autem pretium erant quinque sicli, Numerorum 18. Tum etiam ut statim ab infantia templum illud honoraret, et impleret prophetiam Aggæi 2: *Venit desideratus cunctis gentibus, et implebo domum istam gloria, dicit Dominus exercituum; magna erit gloria domus istius novissimæ, plusquam primæ; et illud Malach. 3: Et statim veniet ad templum sanctum suum Dominator quem vos queritis, et Angelus testamenti, quem vos vultis.*

4. *Dubium primum.* — Difficultas vero est, an hæc oblatio Christi in templo etiam secundum legem Moysi facienda fuerit. Ubi non est dubium an hæc lex Christum obligaverit. Diximus enim supra, eo quod esset Deus, et absque virili semine de Spiritu Sancto conceptus, exemptum fuisse a totius legis Mosaicæ obligatione. Solum igitur potest dubitari an verba illius legis, juxta formam præcipiendi, quam præ se ferunt, in Christum conveniant, quamquam eum propter alias causas non obligent. Et ratio dubii oritur ex illo verbo: *Quod aperit vulvam in filiis Israel.* Videtur enim Christus Dominus non aperuisse vulvam matris, cum natus sit integra manente ejus virginitate, et ideo ex hoc capite verba legis nullo modo videntur posse Christo adaptari. In contrarium vero est, quia Lucas dixit: *Tulerunt eum in Jerusalem, ut sisterent eum Domino, sicut scriptum est in lege Domini, quia omne masculinum adaperiens vulvam, sanctum Dominus vocabitur.* Indicat ergo Christum fuisse ex primogenitis, qui aperiunt vulvam matris; quin

potius Chrys., Ambr., Origen., Greg. Nysse-
nus, et alii Patres, disput. 5, sect. 2, citati,
sentiunt Christum singulari modo aperuisse
vulvam matris, et ideo hanc legem singula-
riter illum indicasse.

5. *Responsio prima vera.* — *Christus lege
de presentatione non comprehensus.* — Circa
hoc, prætermissa illa sententia antiquorum,
quæ magis mystica est et spiritualis (ut su-
pra dixi), duplex potest esse dicendi modus.
Primus est, verbum illud: *Qui aperit vulvam*,
ab Spiritu Sancto additum esse propter Chri-
stum, ut verbis hujus legis nullo modo com-
prehenderetur, quia aperire vulvam proprie
et in rigore significat, more consueto et or-
dinario nasci, vias et meatus generationis per-
fecte aperiendo. Quomodo dixit Hormisda
Papa, ep. 1, c. 3, Christum non aperuisse
vulvam matris; et hanc expositionem videtur
indicare Beda, Luc. 2, licet subobscure; et
Cyrillus Hieros., hom. de Occursu Dom., di-
cens: *Samuel quidem, et Isaac, et simul etiam
Jacob, et Joseph, et alii multi, qui præter spem
nati sunt ex sterilibus, et aperuerunt infertiles
vulvas matrum, Sancti Domino vocati sunt;
Christus autem solus ex solo unigenitus, cum
virginales portas non aperuisset, non est Sanctus
Domino, sed Sanctus sanctorum, et Dominus
dominorum, et Deus deorum, et primogenitus pri-
mogenitorum, Rex regnantium, et vocabitur, et
credetur, et nunc in templo a Simeone prædicabi-
tur.* Et hæc sententia est probabilis, quia verba
legis in proprietate sermonis intelligenda sunt.
Item, quia ex vi illius verbi filius masculus, qui
post feminam nasceretur, quamvis inter mas-
culos esset primus, non comprehendebatur hac
lege, nec erat offerendus in templo, quia non
aperiebat vulvam matris, sed inveniebat aper-
tam ex priori partu feminæ, ut Cajet., Lip-
pomannus, et Oleaster, et alii exposuerunt;
ergo, majori ratione, Christus, licet fuerit
primogenitus, cum non aperuerit vulvam ma-
tris, nullo modo fuit verbis legis comprehen-
sus. Neque huic expositioni obstant verba
Lucæ. Solum enim significare voluit Christum
fuisse oblatum in templo, ut in eo servare-
tur, quod de primogenitis aperiens vulvam
in lege statutum erat, non quia hæc ver-
ba ad ipsum pertinerent, sed quia cum revera
esset primogenitus, et mysterium nativitatis
ejus ignoraretur, decuit illam legem in eo ob-
servari.

6. *Responsio secunda probabilis.* — Alter
dicendi modus esse potest, ut verbum illud:
Qui aperit vulvam, non in ea proprietate et

quasi materiali significatione sumatur, vide-
licet, ut necessarium fuerit ad obligationem
illius præcepti apertionem vulvæ fieri ex filii
nativitate; sed ut nihil aliud sit aperire vul-
vam quam primo exire per vulvam. Quan-
quam enim ab illo effectu, qui naturaliter
fieri solet a filiis qui primo exeunt ab utero
matris, eo nomine appellentur *primogeniti*,
tamen id, ad quod significandum translata vi-
detur illa vox, solum est ipse filius, qui ab-
solute est primogenitus, seu qui primo exit ex
utero, sive materialiter rumpat claustrum ma-
tris, sive non. Et juxta hanc exponendi ratio-
nem Christus erit primogenitus adaperiens
vulvam, et ita verbis quidem legis compre-
hendetur, quamvis lege non obligetur. Et
hunc dicendi modum indicat Rupertus, l. 2 de
Trin. et oper. ejus, in Exod., c. 24; et Abu-
lens., c. 13 Exodi, in princ.; et eum secutus
est Jansen., c. 10 Concor. Et est probabilis;
prior tamen, sicut simplicior, ita et altior, et
proprietary litteræ magis consentaneus vi-
detur.

7. *Dubium secundum.* — Tertio, principa-
liter circa posteriorem legem observandum
est, ambiguum esse verbum illud, *pro peccato*;
simpliciter enim ponitur, et non explicatur
an ad matrem vel ad filium referendum
sit. Unde consequenter manet ambiguum, an
hæc lex, saltem quantum ad sacrificium offe-
rendum pro peccato, filium vel matrem res-
piciat, id est, an posita sit propter aliquam
matris, vel potius propter filii sanctificatio-
nem. In qua re duplex etiam potest esse di-
cendi modus. Primus, verbum illud referen-
dum esse ad matrem, pro cuius peccato hoc
sacrificium offerebatur, atque ita legem hanc
nullo modo ad Christum pertinuisse; sed ad
Virginis purificationem, de qua in sequenti
sectione dicendum est. Hujus sententiæ est
Lyr., Levit. 12, quam ibidem secutus est
Abulensis, q. 23 et 30; et Cajet. ibi; et Jan-
sen., c. 10 Concor. Et potest fundari primo
in sequentibus verbis: *Et tradet sacerdoti,
qui offeret illam coram Domino, et orabit pro ea;*
quæ verba non obscure indicare videntur fe-
minam esse, pro qua sacerdos offerebat hoc
sacrificium, sicut pro ea orabat, ut munda-
retur. Secundo, quia (ut ait Cajetanus) regu-
lare est ut offerens pro peccato intelligatur
offerre pro peccato suo. Tertio, quia filius non
habebat peccatum pro quo offerretur; origi-
nale enim jam supponebatur per circumcisio-
nem deletum, vel in feminis, per aliud reme-
dium illis accommodatum. Quod si ab iis auc-

toribus inquiras quod sit hoc peccatum femi-
næ, pro quo hoc sacrificium offerebatur, Abu-
lensis et Cajetanus respondent nullum in
particulari, sed in communi pro peccatis a
quibus nemo est immunis. Sed hoc duriuscu-
lum est; nam hæc specialia sacrificia semper
ad specialem maculam delendam institue-
bantur. Lyranus respondet offerri pro pec-
cato libidinis, quod in coitu, quantumvis li-
cito, regulariter admiscetur, saltem secun-
dum aliquam venialem inordinationem. Sed,
neque hoc placet, tum quia hoc peccatum
non necessario neque semper committitur;
tum etiam quia eadem ratione instituendum
esset sacrificium pro simili peccato viri; tum
denique quia si quod est hujusmodi pecca-
tum, non in partu, sed in conceptione com-
mittitur; prius ergo expiandum esset, nec
oportuisset partum expectare. Burgensis ergo
et Jansenius respondent hoc non esse pecca-
tum aliquod, quod sit vera culpa; sed esse le-
galem immunditiam, vel irregularitatem ex
sordibus puerperii et fluxu sanguinis contrac-
tam. Sed licet hæc expositio recte explicata
probabilis sit, interrogare ab his auctoribus
possumus, cur non possit similiter explicari
de peccato filii, id est, pro immunditia legali,
et irregularitate contracta ex immunda na-
tivitate.

8. *Responsio probabilis.* — Alter modus ex-
ponendi verbum illud, *pro peccato*, est ut ad
prolem referatur, ita ut illud sacrificium esset
propter aliquod peccatum prolis expiandum;
ita docuit Augustinus, lib. Quæst. in Leviti-
cum, quæst. 40, quem hic, art. 3, D. Thom. et
Cajetanus secutus est; et Glossa ordinaria,
Levit. 12; et ibi Hugo Cardinalis; Rupertus,
lib. 2 in Leviticum, c. 16; Beda et Euthy-
mius, Lucæ 2; §. Eligius, hom. de Purifica-
tione. Augustinus fundatus videtur in verbo
illo Levitici: *Cumque expleti fuerint dies pu-
rificationis suæ, pro filio, sive pro filia, defe-
ret agnum anniculum, etc.* Non ignoravit ta-
men Augustinus posse facile responderi, ver-
bum illud, *pro filio, sive pro filia*, non esse
construendum cum sequenti verbo, *deferret
agnum, etc.*, sed cum antecedenti, scilicet:
Cum expleti fuerint dies purificationis, ita ut
sensus sit, cum expleti fuerint purificationis
dies designati pro filio, sive pro filia, deferret
agnum in holocaustum. Cum hanc igitur ex-
positionem, quæ plane litteralis est, Augusti-
nus videret, adjunxit verba Lucæ, c. 2: *Cum
inducerent puerum Jesum parentes ejus, ut fa-
cerent secundum consuetudinem legis pro eo;*

quibus indicatur pro eo oblatum fuisse sacri-
ficium. Sed hæc etiam verba per se sumpta
non admodum cogunt, quia referri possunt
non ad hanc legem, sed ad alteram supra ex-
positam. Induxerunt enim eum in templum,
ut pro eo facerent secundum consuetudinem
legis, id est, ut illum præsentarent et offer-
rent Deo. Sed obstat huic expositioni, quod
Ecclesia, in officio Purificationis, Responso-
rio 2 et 3 primi nocturni, aliter videtur expo-
nere, dicens: *Obtulerunt pro eo Domino par-
turturum, aut duos columbarum.* Quæ verba
torqueri quidem possunt ad improprios sen-
sus, ut *pro eo* dicatur oblatum sacrificium,
id est, propter nativitatem ejus, seu occasione
illius; tamen in rigore multum favent huic
sententiæ; quæ (quidquid nimis licenter di-
cat Jansenius) valde probabilis est, præsertim
cum sit gravissimorum Patrum. Oportet
tamen illam convenienter exponere; nun-
quam enim ii Sancti dixerunt offerri hoc sa-
crificium pro peccato originali prolis. Nam,
licet Augustinus dicat hic indicari vitiatam
originem ex Adamo, et prolem in iniquitati-
bus esse conceptam, propter quod D. Thomas
dixit hoc sacrificium fuisse *ad expiationem pec-
cati, in quo proles erat concepta, et nata*, nihi-
lominus non existimo locutos fuisse de pec-
cato originali quoad culpam ejus, quam ubi-
que docent solitam fuisse auferri per circum-
cisionem; loqui ergo videntur de immundi-
tia contracta ex vi conceptionis impuræ ac li-
bidinosæ, et nativitatis sordidæ, et (ut ita di-
cam) sanguinolentæ. Nam, quia tota hæc cor-
ruptio ex infectione peccati orta est, ideo sa-
crificium illud dicitur esse pro peccato.

9. *Responsio vera.* — Quocirca, quasi tenen-
do mediam viam inter has sententias, vel
illas conciliando, probabiliter censeo illud
verbum, *pro peccato*, neque ad solam ma-
trem, neque ad solum filium, sed ad utrum-
que esse referendum. Quod sane videtur Au-
gustinus indicasse his verbis: *Cur ergo non
illud, quod natum est, purgari dicit Scriptura
per hoc sacrificium, sed ipsam quæ peperit? an
ad ipsam quidem, unde illa origo trahebatur,
relata purgatio est propter sanguinis fontem?
non poterat tamen sine ipsius fœtus purgatio-
ne, qui ex ipso sanguine exortus est.* Et eam-
dem sententiam indicat Origenes, hom. 14 in
Lucam. Ubi enim nos legimus: *Cum impleti
essent dies purgationis ejus*, ipse legit, *dies
purgationis eorum*, ut habent nonnulli codices
Græci, et ad utrumque, matrem, scilicet, et
prolem, purgationem refert. Ad quod magis

explicandum, conferre potest doctrina quam Jansenius affert: cum in Scriptura dicitur offerendum esse aliquod sacrificium pro peccato, non semper intelligi illud sacrificium offerendum esse in satisfactionem ac remissionem alicujus culpæ; sed illam vocem esse compositam ad significandum quoddam genus sacrificii instituti ad quamcunque expiationem, ut ex Levit. 14 et 15, et ex aliis locis constat. In hac ergo lege præcipiebatur feminae, ut tam pro se quam pro filio offerret holocaustum in gratiarum actionem, et sacrificium pro peccato, ad suam purgationem et satisfactionem filii, qui speciali modo tunc Deo dicabatur. Nam, licet per circumcisionem masculi sanctificarentur, tamen neque illa cæremonia fuerat peculiariter in lege Moysi instituta, sed antiquior, nec erat generalis omni proli, et habuit aliam propriam ac specialem rationem institutionis, et ideo conveniens fuit ut per speciale legis sacrificium statim filii sanctificarentur legali sanctificatione, ac Deo consecrarentur, vel certe ut magis ac magis mundarentur ac liberarentur a reliquiis originalis peccati, ut Hugo Card. adnotavit, et indicavit Euthymius supra, dicens: *Jussit lex ut darent par turturum, propter pueri temperantiam. Est enim turtur animal castissimum; aut duos pullos columbarum, propter ejus fecunditatem.* Ex quibus omnibus intelligere licet, hanc legem observatam esse a Virgine, non solum propter se, sed etiam propter filium. Itaque non solum mater, sed etiam filius huic legi se subjecit; quanquam multis nominibus ab illa esset liber, et specialiter quia nulla indigebat sanctificatione, nec propria, nec legali. Potuit tamen holocaustum, quod erat in gratiarum actionem, proprie pro illo offerri; sacrificium autem pro peccato non ita proprie, si secundum specialem rationem et intentionem suam consideretur. Nam, quatenus omne sacrificium continet cultum Dei, et potest in gratiarum actionem offerri, sic poterat etiam tale sacrificium pro Christo offerri; imo ab ipsomet offerebatur, etiam in satisfactionem pro totius naturæ peccato.

10. *Turturem Virgo cur obtulerit, et non agnum.* — Quarto et ultimo observandum est, in lege præceptum esse ut in hoc holocausto agnus offerretur; pauperibus tamen fuisse permissum ut loco agni offerrent unum pullum columbæ, seu turturem in holocaustum; alterum vero pro peccato. Lucas ergo Evangelista, ut denotaret parentes Christi obtulis-

se sacrificium pauperum, nulla agni mentione facta, inquit: *Ut darent hostiam, secundum quod scriptum est in lege Moysi, par turturum, aut duos pullos columbarum.* Est autem observatione dignum, cur Evangelista non definite, sed sub disjunctione eorum oblationem retulerit; lex enim sub disjunctione fuit lata, quia voluit hoc offerentium voluntati relinquere; tamen in effectu non servabatur, nisi definite alterum eorum offerendo; cum ergo Lucas non legislatoris, sed historiographi munus exerceat, cur non definite retulit quid Virgo obtulerit? Revera nulla alia est ratio, nisi quia solum voluit significare Virginis paupertatem, quod nobis esse poterat utile. Nam quod obtulerit turturem aut pullum columbæ, nihil ad nostram institutionem referebat. Addit vero Abulens., Levit. 13, q. 29, B. Virginem non propter paupertatem quam revera pateret, id est, quia esset impotens ad offerendum agnum, sed propter paupertatem, id est, ut affectum paupertatis demonstraret, et ut filium, quem offerebat, paupertatis amatorem esse significaret, ideo non agnum, sed turturem obtulisse. Et addunt aliqui mysterium aliud, scilicet, quia cum verum agnum offerret, non oportebat figurativum agnum offerre. Confirmat autem Abulensis suam sententiam, quia B. Virgo habuit quinque siclos quibus Christum redimeret; ergo etiam potuisset agnum emere, si voluisset. Præterea confirmatur, quia paucis ante diebus dono acceperat a Magis aurum, et alia quæ erant sufficientis valoris ad emendum agnum.

11. Sed hæc conjecturæ, et mysticæ rationes ita sunt accipiendæ, ut litteralis sensus non corrumpatur. Certum est itaque B. Mariam implevisse legem vere ac proprie, ac si ea obligaretur; verba autem legis erant: *Quod si non incenerit manus ejus, nec potuerit offerre agnum, sumet duos turtures, etc.*; oportet ergo ut hæc verba ad litteram vera sint in Virgine; alioquin non observasset legem. Verba autem illa moraliter intelligenda sunt, si non posset commode et juxta statum suum, et hoc sensu fatendum est Virginem non potuisse; habebat enim tenuem substantiam, et extra patriam multis diebus peregrinabatur; et ideo licet absolute posset, non tamen moraliter juxta statum suum, et ideo non tenebatur in rigore offerre agnum, etiamsi alias fingamus lege obligari. Hoc autem posito, sunt optimæ duæ rationes adductæ, ob quas elegit potius offerre pauperum oblationem, quam divitum. Tum etiam pro-

pter humilitatem, quia libenter se pauperem ostendebat ac profitebatur. Conjectura autem illa de quinque siclis non cogit, nam potius, quia oportuit expendere quinque siclos in redemptionem filii, prout absolute et sine ulla remissione in lege statuebatur, ideo non erat ei tanta facultas, ut simul posset commode agnum offerre. Ad alteram vero conjecturam de oblatione facta a Magis dicitur, vel dona Magorum non fuisse magni valoris et quantitatis, vel magna ex parte Virginem et Joseph aliis pauperibus eis subvenisse. Ac denique (quidquid de hoc sit) non mutavit statum Virginis, ac pauperem conditionem, quod eo tempore aliquam majorem pecuniæ copiam haberet; poterat enim prudenter eam in futuros usus reservare.

12. *Origenis sententia singularis.* — Non præmittam, in fine hujus sectionis, advertere singularem quamdam sententiam Origenis, ne fortasse aliquis in eam offendat. Ille enim de hac Virginis oblatione sermonem habens, hom. 14 in Luc., sic inquit: *Turturum par, et duos pullos columbarum pro Salvatore videmus oblatos; ego et aves istas beatas pulo, quæ pro ortu Domini oblate sunt. Et quomodo asinam Balaam miror, et felicitate accumulo, quia digna fuerit non solum videre Angelum Dei, sed etiam ore reserato in humanum sermonem erumpere, sic multo amplius hæc volucres prædico, easque sustollo, quod pro Domino nostro et Salvatore oblate sunt: Ut offerrent pro eo par turturum, aut duos pullos columbarum. Novum quid forsitan videat inferre: sed pro majestate rei parum dignum. Sicut nova fuit generatio Salvatoris, non ex viro et muliere, sed ex sola tantum Virgine, sic et par turturum, et duo pulli columbarum non fuerunt tales quales oculis carnis aspicimus, sed qualis Spiritus Sanctus in specie columbæ descendit, et venit super Salvatorem, quando in Jordane baptizatus, tale fuit et par turturum. Non erant volucres istæ, ut istæ quæ per aerem volitant, sed divinum quiddam, et humana contemplatione augustius, sed specie columbæ et turturis apparebat, ut non talibus victimis, qualibus omnes homines, ille, qui pro toto mundo nascebatur, et pati habebat, coram Domino mundaretur; sed ut dispensatio ejus nova omnia, ita etiam notas haberet hostias secundum voluntatem omnipotentis Dei. Hæc fortasse ab Origene dicta fuerunt in aliquo sensu metaphoricò, ad innuendum hoc sacrificium, quatenus a Virgine et pro Christo oblatum est, singularem habuisse ex-*

cellentiam, ac speciali Spiritus Sancti providentia fuisse ordinatum; alioqui tamen de fide certum est, aves illas fuisse veras, quales ab aliis offerri solebant. Hoc enim veritas et proprietas Scripturæ requirit, et Origenes in hac parte suspectus est; facile enim, litterali sensu Scripturæ relicto, ad metaphoricum divertit.

SECTIO II.

Utrum ex necessitate vel obligatione legis B. Virgo ad templum purganda venerit.

1. Non est quod in controversiam vertamus an B. Virgo sancte ac convenienter egerit, legem purificationis observans. Quoniam (ut eleganter Bernardus dixit, ser. 3 de Purificat.) non est dissimilis ratio purificationis matris, et filii circumcisionis. Sicut enim deicit ut filius, etiamsi impurus ac peccator esset existimandus, legem servaret, ut humilitatem ac obedientiam profiteretur, omnemque scandali occasionem vitaret, ita ob eandem causas oportuit Virginem purificari: *Esto itaque* (inquit Bernard.) *o Beata Virgo, inter mulieres tanquam una earum, nam et filius tuus sic est in numero puerorum.*

2. *Macula in Virgine nulla Purificationis indiga.* — Cum ergo constet hoc fuisse conveniens, quærimus an etiam fuerit necessarium. In qua quæstione duæ includuntur: prima, an causa seu ratio hujus legis in B. Virgine inventa fuerit, ut propterea censenda sit sub lege comprehensa; altera est, an verba legis ad ipsam pertineant; solent enim leges obligare, etiamsi ratio earum in particulari cesset. Priorem quæstionem late tractat Abulens., Levit. 12, q. 2 et sequenti, et opinatur rationem, propter quam lex illa introducta est, in B. Virgine inventam fuisse. Nam illa lex lata fuit propter immunditiam corporalem parturientium ex fluxu sanguinis proveniente, ut patet ex illis verbis: *Orabit pro ea sacerdos, et sic mundabitur a profusio sanguinis sui.* Sed, licet B. Virgo in suo partu mundior fuerit aliis feminis, non tamen omnino caruit fluxu sanguinis; ergo ratio legis in ea viguit. Sed hæc ipsamet ratio oppositam sententiam veram esse demonstrat; ostendimus enim supra, disput. 13, sect. 2, partum Virginis fuisse purissimum, omnisque sordis immunem, et a fluxu sanguinis liberum. Quam esse communem Patrum sententiam, et rationi valde consentaneam, ostendi supra, cit. loco. Unde eleganter Bernardus,

dicto sermone: *Nihil in hoc conceptu, nihil in partu impurum fuit, nihil illicitum, nihil purgandum. Nimirum cum proles ista fons puritatis sit, et purgationem venerit facere delictorum, quid in me legalis purificet observatio, quæ purissima facta sum ipso partu immaculato?* Et Eusebius Emis., ser. de Purific.: *Quamvis, inquit, purgationis dies ad B. Mariam Virginem non pertinerent, expectavit tamen ipsa donec omnes purgationis dies completerentur, quos non sibi, sed aliis mulieribus lex constituerat. Non enim de ea dictum fuerat: Omne sanctum non tanget, quæ ipsum sanctum sanctorum in gremio tenebat, in sinu fovebat, et virgineo lacte nutrebat.* Et S. Eligius: *Nequaquam immunda judicatur, quæ Sancto Spiritu obumbrante, totius munditiæ et sanctitatis auctorem genuisse probatur; et similia habet Anselmus in hoc Lucæ Evang. Sed omnium gravissime Cyrillus Alex., l. 2 de Fide ad Reg., parum a principio, ubi ex sua, et cujusdam antiqui Episcopi, cujus nomen non refert, sententia, hæc profert verba: Quod si is, qui Deus secundum naturam est, utpote unigenitus Dei Filius, servili forma indutus, sacræque Virginis primogenitus appellari non dedignatus, semetipsum redemptionem pro omnibus tradidit, clare patet in quantam impietatem prolabantur Ariani, qui Deiparam Mariam iis sacrificiis, quæ pro puerperiis ex lege offerri mos erat, opus habuisse asserunt. Sit igitur constans ac certum, B. Virginem nullam habuisse maculam, propter quam purificatione indigeret.*

3. *Virgo lege de purificatione lata non fuit comprehensa.* — Reliquum est explicemus an verbis legis fuerit comprehensa. Fuit enim fere omnium Patrum, qui hanc legem explicarunt, concors sententia, non absque mysterio et singulari Spiritus Sancti providentia additum esse in ea verbum illud: *Mulier, si suscepto semine peperit masculum;* ut indicaretur hac lege non esse comprehensam illam mulierem, quæ absque suscepto semine masculum pareret. Ita ponderavit Origenes, hom. 8 in Levit.; Rupertus, l. 2 in Levit., c. 16; Eusebius Emisenus, S. Eligius, Bernardus, et Laurentius Justin., in citatis concionibus de Purificatione; et Theophylactus, Lucæ 2: *Bene, inquit, dixit secundum legem Moysi, nam secundum veritatem nulla necessitate adstringebatur; dictum enim est in lege: Mulier, quæ suscepto semine conceperit,* etc. Similia fere verba habent Euthymius, et Beda ibi, quos secutus est Cajetanus ibi. At vero Abulensis,

in c. 12 Levit., q. 2, hanc sententiam rejicit conjecturis quibusdam et rationibus parum urgentibus. Summa earum est, quia sine causa legislator intenderet illo verbo excipere B. Virginem, cum illa exceptio nullius futura esset utilitatis, quia nec B. Virgo illa usura erat, nec aliis constare poterat eam absque semine concepisse. Hanc vero sententiam amplexi sunt moderni expositores, qui hebraicarum litterarum peritiores sibi videntur. Oleaster, in Levit.; Jansenius, c. 10 Concordiæ, et inclinatur etiam Cajetanus, super Leviticum. Me autem conjectura Abulensis nihil movet; valde enim utile esse potuit, quod admiranda Virginis conceptio tanto antea tempore fuerit a Moyse prophetice indicata. Quod vero ad phrasim hebraicam pertinet, licet fortasse verum sit, *semen, sæpe non significare principium generationis, sed prolem ipsam, et ideo, facere semen, idem esse quod generare, tamen, si consideremus nullum verbum esse in Scriptura sine mysterio, et legislatorem utrumque verbum posuisse, verisimile est non sine causa id fecisse; sed ad indicandum aliquod mysterium, præsertim cum Septuaginta interpretes non vertant: Mulier, quæ fecerit, sed, quæ suscepit semen, quod proprie ad principium generationis refertur. Et Hieronymus, hanc retinens interpretationem, ita sentire visus est. Nec factum existimo absque speciali Dei providentia, quod vulgata editio tam aperte hoc mysterium indicaverit, quodque tot annis in Ecclesia fuerit receptum; non igitur est a viris catholicis ac piis tam facile contemnendum. Addo, quamvis phrasim illa hebraica idem significet, quod *prolem concipere vel emittere, vel (ut alii ad rem explicandam dicunt) idem sit quod seminificare, nihilominus, si verbi et locutionis vim et etymologiam consideremus, proprie significare, prolem emittere ex concepto semine; ergo quacunque ratione exponatur, est locus prædicto mysterio. Denique omnes fatentur B. Virginem non fuisse obligatam hac lege, ut videre licet in citatis Patribus, et in Chrysostomo, hom. de Occursu Domini; solus enim Abulensis hoc in dubium revocare ausus est, dicens obligatam quidem fuisse ex vi verborum legis; an vero re ipsa fuerit obligata, vel alia via aut ratione fuerit exempta, incertum esse, et ex divino arbitrio et dispensatione pendere. Jansenius autem, videns hoc adversari communi sensui Ecclesiæ et Sanctorum, prudentius quidem, fortasse tamen minus consequenter dixit, licet verba**

legis Virginem comprehendere possent ac ligare, nihilominus tamen illam non obligasse, tum quia in ea cessavit ratio legis, non solum quia sordibus puerperii caruit, sed etiam quia ipsum auctorem sanctitatis et munditiæ peperit; tum etiam quia peperit Deum, qui supra omnem legem erat. Hæc tamen rationes (si recte expendantur), non sufficiebant ut B. Virgo non obligaretur lege, si verbis legis comprehenderetur. Nam cessante fine legis in particulari, non cessat obligatio legis; et quod filius fuerit omni lege superior, quia Deus erat, non ostendit idem esse matri attribuendum, alioqui totius veteris legis obligatione Virgo libera fuisset, quod nulla ratione nititur. Ut ergo firmo ac constanti fundamento dicamus B. Virginem non fuisse hac lege obligatam, asseramus necesse est verbis legis non fuisse comprehensam.

4. *Mos benedicendi et accendendi cæreos in die Purificationis unde ortus.* — Cætera quæ de hoc mysterio desiderari possunt, legantur in homiliis Sanctorum Patrum, et in expositibus Evangeliorum, et specialiter de revelatione facta Simeoni et Annæ nonnulla tetigimus supra, disp. 14, sect. 1, ubi Sanctos Patres, qui de hac re scripserunt, indicavimus, præsertim Chrysostomum, Gregorium Nyssennum, Cyrillum Hierosol., ex quibus colligere licet quam sit antiqua in Ecclesia hujus mysterii celebratio ac festivitas, et unde duxerit originem cæremonia benedicendi ac accendendi cæreos in hac festivitate, quæ tempore etiam Cyrilli Hierosol. erat in usu: *Lati, inquit, hodie lampades ornemus, jamque filii lucis veræ luci Christo offeramus. Quoniam lumen ad revelationem gentium mundo apparuit, ideo lumina ex lumine resplendeamus.* Legatur Albinus Flaccus, lib. de Divinis officiis, cap. de Purific., ubi dicit Ecclesiam, inter alias causas, introduxisse hanc cæremoniam ad mutandam lustrandi consuetudinem quam Gentes observabant, dicantes hunc mensem Deo Februo, ut Augustinus etiam retulit, lib. 7 de Civit., c. 7; et eandem rationem habet Beda, in lib. de Ratione temp.; et latius Innocentius III, serm. de Purific.; et plures alias rationes affert Eligius, dicta hom. 2 de eadem festivitate.

5. *Lex vetus de purificatione puerperæ jam cessavit.* — Ultimo observari hoc loco potest, legem hanc de purificatione, sicut alias cæremoniales omnes veteris legis, jam cessasse; permissum tamen esse ab Ecclesia, ut si feminæ velint post partum abstinere aliquan-

diu ab ingressu Ecclesiæ, et postea deferre prolem, ut pro ea ad Dominum preces fundantur, possint id facere, ut patet ex cap. unico de Purificatione post partum. Oportet tamen ut omnis superstitio servandi legem veterem absit, solumque fiat causa religionis, et ob reverentiam loci sacri, et in hunc sensum pie interpretanda sunt quædam verba quæ in Missa Æthiopum leguntur in benedictione puerperæ, in hunc modum: *Tu, Domine, instituisti Moysem servum tuum in lege tua, et docuisti eum constitutionem mundam, quæ convenit omni feminæ quæ peperit;* et infra: *Quæsumus pro ancilla tua, quæ servavit constitutionem tuam, et optat ingredi in sanctum tabernaculum tuum,* etc. Intelligitur enim servasse constitutionem, quantum ad similitudinem quamdam externæ cæremoniæ, non quoad propriam rationem et obligationem legis.

DISPUTATIO XVII,

In tres sectiones distributa.

DE RELIQUIS MYSTERIIS VITÆ CHRISTI USQUE AD ANNUM ÆTATIS EJUS TRIGESIMUM.

Explicato purificationis mysterio, ac reliquo tempore vitæ Christi prætermisso, disputationem de baptismo ejus statim aggreditur D. Thomas; nos vero, priusquam ad illius mysterii explicationem accedamus, duo præstanda duximus. Primum enim, ut historiae seriem melius texendo, nihil, quoad fieri potest, intactum relinquamus, de Salvatoris infantia, deque reliquo vitæ tempore ab Evangelistis prætermisso pauca dicemus. Deinde, quoniam reliqua mysteria vitæ Christi minus conjuncta sunt cum disputatione de B. Virgine, absolvemus omnia quæ ad illius excellentiam et dignitatem spectare videbuntur. Quibus finitis, reliqua vitæ Christi mysteria, et cæterarum quæstionum D. Thomæ explicationem persequemur.

SECTIO I.

Cur Christus in Ægyptum fugere voluerit.

1. *Quo tempore Christus in Ægyptum secesserit.* — *Objectio.* — *Responsio.* — Matthæus Evangelista, c. 2, post narratam trium Magorum historiam, statim subjungit: *Qui cum recessissent, ecce Angelus Domini apparuit in somnis Joseph, dicens: Surge, et accipe puerum et matrem ejus, et fuge in Ægyptum, et esto ibi usque dum dicam tibi. Futurum est*